

ŠKRAT

Zabavno-zbadljiv in šaljiv list.

Št. 22. in 24.

V Ljubljani, decembra 1883.

Tečaj I.

V dan starega leta 1883.

Glej! srečno na zadnjo dospél je postájo
Nam leta minólega „náglíč“ nocój;
A predno pa „Škrat“ mu preskočí ograjo,
Poreče konjču: Moj vranec, postój!
Oglejva si ceste dozdanje dolžino,
In leta bodóčega širno ravnino!

Ostávil čaróбно sem svoje skrovišče,
Kjer v zemlji zakleti sem čuval zaklád;
Nastópil slovenskih noróstij glumišče —
Mej zlobnih klevétnikov planil gadjád,
Udrihal neusmljéno z bičem bodéčim
Ob otle čepínje bedákom strmécim.

In kakoř bi drégnol bil v rój netopírjev,
Ki v mračnih podstrešjih se skríva zaspan,
Zfrótala vzplášena jata skovírjev
Iz temnih duplin je kričáje na dan,
Ki zbegana zdaj nad Ljubljano nam króži,
Po bláženstvu prejšnje ugódnosti tóži...

Ko mlado zdaj leto nam vrata odpira,
Temán v domovino razgrínja se víd:
Tú sloge se narodne steber podíra,
Kitájski mej stranke tam stávirjo zid;
Pretréseni dóma se temelj nam giblje,
Mej bitjem — ne bitjem se téhtnica ziblje.

Presméšne se kažejo zdaj nam podobe:
Tu gladek možícelj — po srci osát;
On vésti pa kožuh tam nosi naróbe:
Od znótraj ostrójen a zunaj kosmát;
Mej vladne se tá nam krmílnike síli,
Po kmétovi hvali tam óni le škíli.

In dóčim tú skruni nam lipo slovensko
Idéj samoljubnih napójen vodéb,
Krekéče v úšesu z hudóbo peklensko
Vam psovke nesramne potújčen jeréb;
Za njima sestradani krókajo vrani,
Zobáje željni iz sovražne nam dlani — —

E, vranec, ne boj se krekéta — stoj mírno!
Ne kréši mi zemlje posvéčenih tál:
Ko jaz te vzpodbódem takrát brezobzírno
Poskóči mej podlih kričáčev druhál,
Prevrni njim bornih nazórov koríto,
V sramóto ob čelo njim udari kopíto!

Čeprávpetelín iz kobáče kazinske
Želodne otrobe ti brska v oči,
Iz Blatne vasi pa lisják ti zverínske
Ogródi na grabljah prokletih molí:
Ti čvrsto po konci se vzpni zarezgécí,
Cstudno golazen v kalužo pomécí!

Čez sedemnajst let.

V Ljubljani 6. januarija l. 2000.

Dragi prijatelj!

Dolgo jako dolgo si nesva dopisovala. Sedaj ko sem zopet na slovenskih tleh, spominjam se živo one nepopisne srečne mladostne dobe, ko sva, Ti in jaz, polna uzorov, polna gorečih želj, se mejséboj navduševala za narodno idejo, ko sva vse, kar je bilo narodnega motrila z rožnobjinimi, vse, kar je bilo nemčurskega, s črnimi očali. Bila sva jednega čustva, jedne krvi, jedna duša v dveh truplih.

Ta najina nekdanja harmonija uplivala je tako silno na me, da Te niti onkraj atlantskega morja nesem pozabil in jedva stopivši na domačo zemljo povpraševal sem po Tebi ter naposled dobil odgovor, da v nekem gorskem zakotji paseš ovčice in tudi kozle, kolikor se jih nahaja v Tvojej čredi.

Ker sem preverjen, da Te kljubu Tvojej dušobrižnosti v zakotnem pogorju vsaj vsake prve dni v tednu dosledno nadleguje dolgčas, ker ondu še sedaj neste v polnej meri deležni dobrot in komoditet železnic, telegrafa, telefona in družih tacih naprav, za tega delj mi gotovo dovoljuješ, da se „par distance“ koncem družega tisočletja pogovarjam s Teboj, s svojim nekdanjim in kakor se nadejam tudi sedanjim najboljšim prijateljem.

„On revient toujours a ses premieres amours“, ali kakor pravi naš stari, pa večno mladostni Preširen: „Stara ljubezen ne zaružavi, devetkrat se vname, ponovi“. Tako sem tudi jaz tam v daljnji Nevadi v jadrni dirki, v neprestanem lovu za zlatim in papirnatim dolarjem, vedno zvesto hranil ljubezen do svoje mile slovenske domovine in kakor hitro sem bil toliko kosmat, da sem mogel poleteti čez morje, čutil sem na stare dni nenavadno čilost in žilavost v svojih perutih in vse moje želje, vse moje koprnenje združevalo se je v jednej misli: videti še jedenkrat predno grem z nosom zemljo podpirat blaženo gorovje slikovitih Karavank, smerečne holme z belimi cerkvami, domačo vas in njenih bornih hiš slamnata slemena, sivega Triglava mogočno glavo, gostoljubne zabave v vinorodnej Dolenjskeji in Štajerskeji, Ljubljanskega Golovca rudeče lise, „Žabjaka“ podzemeljsko, obokano močvirje in vse druge izrednosti, ki so se njega dni nahajalo na vsem svetu jedino le na Slovenskem in jedino le v Ljubljani.

Znano Ti je, da sem l. 1873 ostavil belo Ljubljano. Povod dalo mi je tadanje stanje in v opravičenej bojazni, da bi se mej toliko bolniki tudi mene prijel takrat razsajajoča, a toli priporočana kuga, pobral sem svojo prtljago in šel v svobodno Ameriko iskat sreče in — miru in denarja.

Ne bodem Ti razlagal na dolgo in široko, kako se mi je tamkaj godilo, dovolj Ti bodi, da moje stremljenje ni bilo brezvspešno, da se vračam z listnico, napolnjeno z prav lepimi bankovci in z nakaznicami, katere vsak bankir z veseljem honorira.

Sedaj sem tu, evo Ti mojih utisov in opažovanj!

S parobrodom priplul sem v Hamburg, ki pa dandanes ni niti senca prejšnjih let. Ves morski promet je v francoskih, ruskih in angleških rokah. Vožnja skozi Nemčijo je preveč dolgočasna, da bi jo popisal. Na levo ostane nekdanja slavna Hasenhaide, na desno pa dandanes še veliko slavnejša Francoska. Vender se čujejo še povsod po tej progji nemški glasi.

A jedva si v Českeji, že Ti bije slovanski govor na uho in v Pragi zagotavljal mi je odličen politik, do katerega sem imel važna priporočila, da so pred petimi leti zadnjega odpadnika z največjo slovesnostjo zagrebli. Le par Nemcev in židov životari še v Jožefovem mestu, a še ti so samo še za parado. Kažejo se le pri posebnih slavnostih, ravno tako, kakor je Dežman kazal nekdanj slavni Izanski podplat.

Vožnja dalje po Českeji in Moravskeji je jednako zanimljiva. Nemščine ni nikjer več, samo učenjaki se bavijo z njo, germanisti in egiptologi spadajo v isto kategorijo.

Dunaj, starodavna Vindobona, ni več poznati. Odkar se je ustanovila prva zasobna česka šola, počesilo se je vse tako rapidno, da bi Rothschild sam, ko bi zopet navstal kak „Krach“, z veseljem klical: „Na zdar!“ ali pa morda celo: „Rothschild sobě!“

A vse to Te ne mika posebno. Ti bi pač rad vedel, kako mi dopada v slovenskeji, v rodnej zemlji. Tudi to ti povem, toda le počasi!

Prvo iznenadenje doživel sem v nemškem Gradci. Šetajoč po lepem „Stadtparku“ opazoval sem, da penzionisti, katerem na slavo se je to mesto nekdanj imenovalo „Pensionopolis“, ne hodijo več tako okolu, marveč da vsi potrti drže neko knjigo pred seboj in se glasno mrmraje nekaj uče na pamet. Mislil sem, da je Bädcker prišel v tako čast, a h krati sem zaznal, da se vsi uče slovenske slovnice, češ, slovenščina — Hannibal ante portas!

In res pri Wildonu postavljeni so že belo-modro-rudeči mejni koli z napisom: „Tu je pričetek zjedinjene Slovenije!“ V Lipnici, v Spielfeldu povsod je vse belo-modro-rudeče. Lipnice in Spielfelda Ti itak ne poznaš, čemu bi tedaj zlorabil Tvojo pozornost. Vrhu tega je bliskovni vlak tako hitro vozil, da niti sam nesem mnogo zapazil in se bil prej, nego sem misil v Mariboru.

Maribor, kraj nesrečnega imena! vzdihali smo nekdanj, a kako prijetna prememba iznenadja narodnjaka danes čez borih 17 let! S kakim navdušenjem gleda danes ta nepričakovani preobrat!

Vprašaš, kako je to prišlo? Bože moj! si li Ti jedini v Jeruzalemu ki tega ne umeš? Vse to je prouzročila slavna nikdar dovolj poslavljena politika spravljivosti. Kakor hitro so

namreč iz Švabske privandrani Nemci, kakor Frohm, Pfriemer, Reiser „e tutti quanti“ čuli, da je zavladala spravljivost, izprevideli so kljubo svojej brozgi in zavrenki, alias umetno vino — za katero se nekdanj na Dunaji napravili celo poseben zakon, a pozabili na izvršitev — da ne bodo imeli nikake trgovine, dokler se ne vržejo na slovensko stran, in ker neso bili topoglavi, prelevili so se v Slovence z vsemi svojimi pristaši „und mit allem, was drum und dran hängt“ in tako je Maribor postal slovensko mesto „par excellence“, kajti ko sem včeraj zjutraj vprašal postreščka nemški: „Kje se najbolje obedva?“ odgovoril mi je „jeznorit“ kakor nekdanji Koseski: „Niks tajč!“

Vsled omenjene spravljivosti obesil je nekdanji profesor Nagele vso svojo agitacijo za nemški „Schulverein“ in naposled še samega sebe na klin, gospod Wiesthaler spisal je iz same obupnosti, kakor umirajoč labod, zadnji vodeno krvaveč članek v Marburgarico ter se naselil v Kamei, kjer sedaj tikve in socijalno-demokratski krompir prideluje — gosp. Lorber pa je po gaslu: „Geschäft is Geschäft und wann is Geschäft, dann muss' me“ sklenil, da bode odslej dosledno slovenski uradoval v svojej pisarni. V ta namen prekrstil se je v „Hinka Lorberja in Gewürznagelna“ Vse to je šlo brez posebno hudih nasledkov.

In ko so drugi velikaši Mariborski, ne izimši najmanjših „videli ta pohujšljiv“ vzgled, pričelo se je spoznavanje samega sebe in svojih blagajnic. Uvideli so nekateri, da svoje blago pri Ogriseku dražje plačujejo, nego na debelo in na drobno prodajajo, uvideli, da ne mogo nikogar več „nafarbati“, nego jedino le še slovenskega kmeta in tedaj so prisegli na prapor spravljivosti, ter ukrenili: Bodimo Slovenci, le pod tem pogojem je možno še živeti. In tako je postal v Mariboru: Jeden hlev in jeden pastir, kar pa nikakor ne ovira, da bi baš v tem hlevu ne bilo še mnogo trmastih kozlov in kozã. Sicer pa pravi pregovor: „Bog že vé, zakaj je kozi rog zakrivil.“

V bodočem listu Ti popišem potovanje iz Maribora proti Ljubljani.

Tvoj

Martin Koloman.

Iz stare listnice.

Navadno se govori: „Ime je ime“. To je lepše, drugo manj prijetno“. A to ni tako. Tudi ime, priimek, nadevek, vse ima svojo solčno in senčno stran.

Na primer: ko bi se lepa, mlada, vitkorašla gospica, ki vzbuja mej svojimi vrstnicami zavist in žarljivost, pisala Urša Metla, izginila bi h krati vsa poezija, in kdo ve, bi li nositeljica tako prozaičnega imena dobila toli zaželjenega moža? Kdo bi tudi metlo snubil, zlasti če se spominja narodnega pregovora: „Šviga švaga, čez dva praga“ in če je preverjen, da tudi take švigajo čez dva in tudi čez več pragov, ki nemale blagoglasnega pridevka „Metla“?

„Nomen est omen!“ Kdor ja prvi to izrekel, ni bil brez soli, niti brez dovtipa. Le pomislite! K vam pride človek dolgo-petec, z dolgimi stopali, kakor da bi hotel tlačiti zelje, roke ima tolike, da že naprej premišljate, kako grozna bi bila njegova zaušnica in kolikokrat bi se njegovi prsti okolu glave ovili, usta razstegnena do desnega in levega ušesa, nos pogumno kvišku zavihan, da mora za ta organ imeti poseben dežnik, da mu v nos ne prši, brke in brada ščetinasti, kakor najnavadniša blatna krtača, vrhu tega je mož pri vsem svojem kretanju okoren, oduren in če ga vprašate; kako se pišete? in in vam odgovori: „Krampus ali pa Parkelj!“ ali se mu ne bi smijali v obraz?

Nasproti pa: ko imate posla z mladim, lepo raščenim mladeničem, ki v svojej simpatičnej osobi združeva vsa načela starogrških estetikov in čuje na blagoglasno ime: Emil Tihomil — ali pa z razvetajočo se gospico, ki šeta kakor lahna, prozorna meglica čez zelene livade in vam koketno pada svojo vizitko, na katereji čitate blesteči besedi: Roža Planinska,

kako veselo in prijetno je zavzeto vaše srce! V lepem okviru, tudi lepa slika!

Od nekdanj so že razni narodi skrbeli za lepa in dostojna imena. Vse pa je nadkrilil v tej zadevi krivonosni Abrahamov rod. Saj so pa tudi imeli najlepšo priliko. Ko se pred sto in več leti začeli židovom dajati imena, pozivali so jih k dotičnim uradom, in tam je vsak „prepeličar“ dobil novo ime. Blaglasje imena ravnalo se je po plačilu.

Količkaj imoviti židovi dobili so za jeden ali dva cekina pomenljiva imena: Diamant, Saphir, Goldstein, Rothschild, Silberstein, Eppstein, Goldschmied, Rubinstein, Goldsand, — dočim so drugi, ki neso mogli ali neso hoteli kaj žrtovati, bili označeni s pridevki: Ochsenkopf, Rindskopf, Esel, Ochs, Kuh, Kalb, zopet drugi pa so vzprejeli stara, deloma patronimična imena: Moysesleben, Jeitteles, Fleckeles, Herlosssohn, Giers i. t. d.

Pri nas Slovencih se ne more strogo določiti, kdaj in kako je kdo dobil svoje ime. A nekatera imena so taka, da bi se smelo domnevati, ka so tudi nekdanj patrimonijalni uradniki imeli toliko pravic in hudomušnosti, da so posamičnikom nadeli mej drugim jako čudno imena, ali slovenska imena preložili na nemško, nemška pa na slovensko. Na Štajerskem namreč nahajamo priimke: Hochler in Visočnik, Scherbl in Črepinko, Sorger in Skrbiš, Bauman in Drev, Holzer in Drvar, Schön in Lepej, Povh in Billich, Leskovar in Haslinger, Starkel in Močnik, Pivec in Trinker i. t. d. in to vse, večkrat v jednej in istej občini.

Na Ptujskem polji nahajajo se imena: „Soliman, Mustafa, Unuk, Sagadin, i. t. d. in govori se, da so to potomci nekdanjih janičarov. Njih temperament in značaj ujema se popolnem s to hipotezo. Od kod pa bi bil priimek: „Kaj si pa?“ Sedaj se piše: „Kajsba“. Pri tem imenu spominjam se, da smo na Dunaji imeli kolego, Moravana, kateremu je bilo ime: „Wasgethsdichan“. Bil je sin ne ravno imovitih starišev in ker je bila podpora od doma več nego pičila, prizadeval si je, da bi bil prišel kot učitelj v kako hišo.

Necega dne čita v „Presse“ inserat, da neki grof išče odgojitelja svojemu sinku. Hitro opravi se črno in hiti se predstaviti. Grof ga vzprejme in še precej elegantna vnanjost našaga junaka bila mu je popolnem po godu. Naposled pa ga vpraša:

„Dovolite, gospodine, kako se pišete?“

„Oprostite, gospod grof, ni moja krivda, a jaz imam nekako čudno ime“.

„Nič ne de, le vun ž njim!“

Ne štejte mi v zlo, a jaz se pišem: „Wasgethsdichan“.

Grof se nekoliko zamisli, potem pa pravi: Vem da to ni vaša krivda, a človeka s takim imenom ne morem imeti kot odgojitelja. Pomislite, da imam zvečer zabavo in me grof X ali Y. vpraša: Kako se tvoj odgojitelj piše? in bi mu jaz moral odgovoriti: „Wasgethsdichan?“ To nikakor ne gre. Mi je prav žal!“

In naš ubogi „Wasgethsdichan“ poslovil se je s težkim srcem in prijetna služba šla je po vodi.

A dasi nemamo tako bombastičnih imen, kakor izvoljeni rod, se imena raznih slovenskih rodbin vender taka da je dovolj povoda raznim dovtipom in šegavim opazkam. N. pr.

Tam blizu Kamnika je kmet, ki se piše „Preklet“.

Ko mu je prva žena umrla in si je drugo nevesto izbral, oklicovali so ga s prižnice:

Aleš Preklet, vdovec in vse farmane posilil je smeh češ: **Aleš proklet vdovec** — —

V selu B., nekje na Slovenskem imeli so svoje dni:

Župnika: Burjo.

Kaplana sta bila: Jug in Sever.

Učitelj pa je bil: Grom.

Kadar so se ti štirje vkupe ustopili, rekali so šaljivo: „Zdaj pa lahko pogodimo vreme!“ In prav so imeli, kajti to je bil precej popolen vremenski koncert.

Tam gori v severno-zapadnem kotu slovenskega Štajerja službovala sta pred leti dva mlada duhovna, oba izborna pevca.

Jeden bil je tenor in se je pisal Kos, drugi bil je bariton, a pisal se je Jazbec. Slučaj nanese, da kmet Lisjak vzame Lisico za ženo. Kakor pri tacih prilikah navada, povabijo se tudi duhovni gospodje na ženitovanje. Kos in Jazbec oba sta prišla in s svojimi krasnimi glasovi razveseljevala svate. To izredno zabavo izrazil je narod z naslednjimi stihii:

„Lisjak je lisico vzel,
Jazbec ju poročil,
Kos je lepo pel“.

Leta 1846. — če se ne motim, dozidala se je kupolastolne (Šenklaške) cerkve v Ljubljani. Delo je prevzel neki M. Medved vulge Pintar iz Cerkelj. Mož bil je jako spreten zidarski mojster, a jako skromen in bil vsekdar nekako v zadregi, kader je prišel v boljše kroge. Ko ga je takratni vladika, nepozabljivi A. Wolf parkrat povabil na obed, mu je bilo vsakokrat čudno tesno pri srci in ni upal jesti tako, kakor bi rad.

V domačem krogu je potem večkrat pripovedoval, da je pri škofu kosil, a vsekdar je pristavil: „Fajn kosilo je bilo, pa čudno je bilo to, da se **Medved pred volkom** (Wolfom) bal.“

Kako naj bi se ljudje pisali?

Vsak zdravnik za zobe — *Trgovec*.

Vsak dimnikar — *Sajevec*.

Vsak frizér — *Obreza*.

Vsak policaj — *Grabež*.

Vsak krčmar — *Krstnik*.

Vsak klobučar — *Pokrivač*.

Vsak žganjar — *Vodopivec*.

Vsak poštni uradnik — *Trpin*.

Vsak slovenski dramatik — *Tlačan*.

Vsak Kraševcevec — *Kamničan*.

Vsak zaveden Slovenec — *Kimovec*.

Vsak mestni „pfifikus“ — *dr. Schmachtinger*.

Vsak ranocelnik — *Puščavnik*.

Vsak diurnist — *Sušec*.

Vsak vremenski prorok — *Barmum*,

Vsak nemškutar — *Nebodigatreba*.

Pri neki kmetjski hiši „Na hmelniku“ bili se trije hlapeci: Orač, Sekač in Kosec. Dekli sti se pisali: Strgulja in Pobiraj. Pastir bil je: Brus. Gospodar pisal se je za Korena. Gospodinja bila je Skledarjeva. Ta družina bi lahko osnovala svojo kmetijsko podružnico.

Ko se je pričelo narodno gibanje in smo si prizadevali, spraviti slovenski jezik v veljavo, šlo je prav trdo za razne izraze in marsikdo naletel je pri tej ali drugi priliki na hudo zadrego.

Tako je jeden naših prvih književnikov l. 1849. ali 1850. tedanjega namestnika v Ljubljani grofa Ch. poučeval slovenski. Gospod namestnik bil je jako uljuden mož in se je živo zanimal za vsa naša prizadevanja. Tudi svojemu učitelju slovensčine bil je izredno prijazen in povabil ga je šestokrat na sprehod.

Ko pri jednem teh sprevodov šetata mimo sv. Florijana, zatre g. grof Ch. na levi strani ceste znani napis „Kleinkinderbewahranstalt“.

Ker bi bil rad pomnožil svoje znanje slovensčine obrne se k svojemu učitelju rekoč: „Prosim Vas, kako se pravi „Kleinkinderbewahranstalt“ slovenski?“

Naš književnik ni bil v malej stiski. Ko bi rekel, da tega ne ve, škodoval bi svojo učiteljsko dostojnost, da pa dotle še ni bilo pristnega izraza, tega tudi ni hotel priznati.

Ohrabri se tedaj ter odvrne: „Kleinkinderbewahranstalt“ se pravi slovenski: Otro-otro- „**Otročnica**“.

Veliko laglje mu je bilo pri srci, ko je to besedo izustil. Grof Ch. pa je dejal: „Glej, glej, otročnica! kdo bi si bil mi-

slil, da ima slovenski jezik tako dobre izraze. Res prav dobra beseda!" —

Znano je, da si slavni Metelko ni vedel, niti znal pridobiti respekta svojih učencev, da so slednji časih prav hude burke uganjali in delali mej predavanjem neslane, deloma tudi dovtipne opazke.

Ko nekega dne prof. Metelko razlaga, da se imena žganih pijač končujejo na ec, na primer: slivovec, krompirjevec, tropinovec, brinjevec, oglasi se v zadnji klopi souoren glas:

„Golovec, Grintovec!“

Ni treba zatrjevati, da je navstal krohot po šoli, ki se je vsekdar ponavljal, kadar je zopet prišel „brinjevec i. t. d.“ na vrsto.

Za Bachove sisteme bilo je strogo zabranjeno, obiskavati gledališče. Neki gimnazijalec pa je vendar večkrat prelomil to prepoved in dolgo ni nihče tega opazil. Naposled pa je tudi on zapal neizbegljivej osodi. Nekega dne pokliče ga profesor N. iz klopi k tabli in prične se naslednji razgovor:

Prof.: Kje ste bili včeraj?

Dijak: Doma, gospod profesor!

Prof.: Ni res, saj sem vas videl v gledališči!

Dijak: Ne, gospod profesor, včeraj bil sem doma.

Prof.: Kaj lažete? Saj sem vas videl na svoje oči. Bili ste v parterji na desnej strani.

Dijak: A to ni bilo včeraj, ampak predvčerajšnjim.

Pred leti imele so jdenkrat „Novice“ tudi tiskovno pravdo. Takrat bile so tiskovne pravde nevarne in vse je radovedno pričakovalo, kakšen bode izid, zlasti, ker se je bilo bati za osobo uradnika. Od več strani so narodnjaki se oglašali in prosili, da se jim izid tiskovne pravde brzojavno naznani. Mej temi bil je tudi pokojni dr. Kočevar v Celji!

V določeni dan bila je obravnava in „Novice“ bile so obsojene na 20 gld.

Pokojni dr. Bleiweis naznani to brzojavno v Celje. Brzojavka pa je bila pisana jako lakonično. Bili ste samo dve besedi, namreč:

20 kazen.

Brzojavni uradnik v Celji, ki menda slovenščine ni prav nič umel, ali vsaj ne toliko, da bi znal, kaj znači slovo „kazen“ sestavi telegram in napiše:

„20 Katzen“.

Res ni bilo več odveč, kakor jedina črka **t**, a ker dr. Kočevar menda ravno ni bil doma, so v njegovej rodbini dolgo ugibali, kaj pomenja teh dvajset maček in baje neki neso prej pravega pogodili, dokler neso v Ljubljani povprašali.

Jeden noših slavni književnikov je že v svojej mladostnej dobi dopisoval in dobival dopise od raznih slovanskih zlasti jugoslovanskih rodoljubov. Opomniti treba, da dotičnik ni bil ravno posebno premožnih roditeljev sin. Ko nekega dne dobi hrvatsko pismo, katerega prve besede so bile:

„Poznata mi Vaša revnost obrne se nevoljen k prijatelju rekoč:

„Vrag vedi, od kod že ta ve, da sem **reven**.“

Najnovejši „Harakiri“.

Japonci so razmerno prav pametni ljudje. Neso še prišli do tistega vrhunca blažene omike, da bi se na dolgo in široko

prepirali, je li smrtna kazen potrebna, umestna in opravičena ali ne, ampak, kadar kdo zakrivi kak zločin, je pravda jako kratka. Dá se mu povelje, da si mora sam preparati trebuh. Ta ceremonija, ki se vrši v navzočnosti prijateljev in znancev, imenuje se „Harakiri“. Tak „Harakiri“ doživeli smo najzadnje dni. Profesor Nagele, ki je besnil po okolici Mariborskej in lovil ude nemškemu „Schulvereinu“, kjer je le mogel in znal, dobil je vender jedenkrat od dotične oblasti ukaz, naj nemudoma odloži načelnštvo krajne skupine nemškega šulferajna v Mariboru.

Dolgo smo čakali na to sapico, sedaj, ko je stvar gotova, s posebnim zadosčenjem priznavamo: Die Schulbehörde hat diesmal den Nagel auf den Kopf getroffen.

Nagele čul je vender znani tirolski „Schalzer“! Morebiti postane sedaj toliko pameten, da bode vedel, kdo in kje so Slovenci. A posebnega upanja nemamo, da bi se radikalno popravil. Potuhnul se bode, kajti mož je preveč „vernagelt“. Volk spremeni dlako, nikdar pa ne narave.

Resna premišljevanja penzioniranega filozofa Izidora Muzloviča.

Naj reče kdo, kar mu drago, to je vender gotovo, da naše časopisje lepo napreduje. Nekdaj gojili smo koprnečo željo, da bi skoro imeli svoj dnevnik, sedaj pa imamo že dva dnevnik, in ne rekel bi dvakrat da je tretji že tudi v povojih. Saj tako nekako je brenčala neka muha, ki je letela danes zjutraj mimo mojih ušes.

Možka je ta! Jaz se tega prav iz srca veselim, kajti to mi je na stare dni veselo znamenje, da „naša reč slovenska živo klije“, da se množi krog pisateljev in piscev, tedaj tudi krog naročnikov in čitateljev, da politična zavednost in zrelost zavzema dosledno vedno širše kroge.

Da res, veseliti bi se morali tem dogodkom, ko bi ne imeli tudi svoje grenke priklade.

A vse to napenjanje skrajnih sil ne izvira vseskozi iz pravega čistega domoljubja, temveč deloma iz strankarskih, sebičnih namenov, in bojim se, močno se bojim, da utegne ta množina listov biti toliko potrebnej slogi na kvar. Bog daj, da bi se varal!

Jaz, kakor rečeno, radujem se nad vsako pisano, še bolj pa nad vsako tiskano slovensko besedo, a vender me čestokrat kake neumestne besede pomen in mér globoko užali.

Ni dolgo še temu, ko je „Slovenec“ vabeč na naročbo, naznanjal, da bode dobival tudi brzojavke in potem dostavil:

„Tedaj bodo naročniki po „Slovencu“ najhitreje zvedeli vse zanimive dogodbe.“

Ta reklama je prehuda. Telegraf vsaj je za vse enak, za vse jednako hiter. Ne razumem tedaj, kako bi se po „Slovinci“ kaj hitreje doznalo, nego po kakem drugem listu. Previdno bi bilo reči: jednako hitro, kakor po drugih listih. To bi se mnogo lepše čitalo in tudi utis zavisti, ali če hočete, tekmovanja, bi izginil.

Še bolj nemilo pa me je prijelo zadnje kokodakanje o nezavisnosti. Jedva je „Narod“ poudarjal v svojem vabilu na naročbo svojo nezavisnost, že so se po vrsti oglašale „Laibaherica“, „Novice“ in „Slovenec“ ter soglasno poudarjale: „Abonnement-Fängerei“, „Glejte ga, kako naročnike lovi!“ itd.

Ako se poudarjanjem nezavisnosti res naročniki lové, potem navedeni listi sami priznavajo da mora nezavisnost biti že jako redko rastoča rožica, da naročniki in čitatelji zares žele nezavisnega lista. Ako pa temu ni tako, čemu tolik vik in krik? Čemu tako „goropadno“ soglasje, ki daje k večjemu prostora sumnji, da so vsa navedena tri glasila v nekakem duševnem „rapportu“?

Še veseli bi morali biti, da si v sedanjih časih še kdo upa, naglašati svojo nezavisnost in pritrjevati bi mu morali ter tolči ob prsi rekoč: Mi tudi! Mi tudi!

To bi bilo radostno za rodoljuba! Ne trdim in ne mislim, da bi tudi nekateri drugi slovenski listi ne bili nezavisni, zaradi tega mi pa ravno ni po volji, da se spodtikajo nad lepo besedo, nad lepo lastnostjo „nezavisnosti“. To je že ravno tako, kakor če bi se „Narod“ srdil, da so „Novice“ poljedelske in kmetijske, da prinašajo „Potovanje v Rim“, ali pa da „Slovenec“ poudarja svoje katoliško stališče.

„Der eine hat dies, der andere hat das,
Jeder was anderes, jeder hat was.“

„Novice“ ne morejo biti „Narod“, slednji ne „Slovenec“, „Soča“ ne „Edinost“, vsi pa naj bodo „Slovani“, dobri „Slovenski gospodarji“, pridni in marljivi, kakor slovenska „Čebela“, naj pridno sadé in zalivajo našemu domačemu „Vrtcu“, kot „Popotniki“, „Učiteljski tovariši“ in „Dušni pastirji“ naj skrbno obdelujejo domačo ledino, naj gonijo „Zvon“, da bode krepko pel in naj netijo „Kres“, da bode svitlo gorel, da se nam skoro prikaže „Zgodnja Danica“ boljše bodočnosti in da bode „Mir“ kakor na Koroškem, tako tudi drugod. Če pa tega ne store, naj jih vse vkupe in zaporedoma drugega za drugim — „Škrat“!

Oficiosus Laibaherice išče večine prebivalstva, katero ima za seboj.

Potpouri iz Vodnikovih pesnij.

„Od straze hrvaške —
„Neznan svet se Teb' odpre —

„Na žganjih tropine
„Sklad na skladu se dviguje.

„Od prvega tukaj
„Stanuje moj rod,
„Brate, kaj medliš na cest'?

„Oj vitez dobrotni
„Nese kamen za hrptom.

„Breztelesen bit' želim.
„Razločit' ne morem
„Skor svojih otrok,

„Preveč blizo hiš greste!
„Pubiči puncike

„Bob, kaša vse mine.
„Kaj pa je početi nam?
„Ustaja vzdihaj:
„Emona Skardona

„Ste komaj poznat!
„Čiste sape sred' med krogom
„Pa kislega zelja

„Menim da na neb' živim,
„Napoleon reče:

„Jajce več ko puta ve!
„Starka pravi to je zmota!
„Vse na svet' narobe gre!
„Ako li če?
„Je Estrajh za vse“.

Dnevni red za prihodnji teden.

Ponedeljek: „Laibacher Zeitung“ ima na odličnem mestu zopet polomiko proti „Slovenskemu Narodu“, ker jej ni prav, da slednji naglašá svojo nezavisnost in da je priobčil „Vabilo na naročbo“. Saj bi tega vabila res treba ne bilo, kajti naročniki itak že vedo, da se jim brez naročnine list pošiljal ne bode.

Torek: „Laibacher Zeitung“ zatrjuje zopet na odličnem mestu, da sta „Slovenski Narod“ in „Ljubljanski butelj“ prijatelja, česar jej pa vender nihče veruje, akoravno je to že 100krat pisala.

Sreda: V ta dan izhajajo „ljube Novice“. Po starem svetu „Respice finem!“ prinašajo tudi one „Vabilo na naročbo“, a brez poudarka nezavisnosti. Tako smo srečno sredi tedna.

Četrtek: „Laibacher Zeitung“ donaša senzačen članek o vseh knjigah, ki se dobivajo v Bamberg-Kleinmayerjevej knjigoprodajalnici.

Petek: „Laibacher Zeitung“ polemizuje s „Slovenskim Narodom“ čestita slednjemu na nekem novem vrelci, po katerem se marsikaj izve, le to ne, kdaj bi se bila k nemškim pravilom zahtevala tudi slovenska prestava.

Sobota. V ta dan izhaja „Laibacher Wochenblatt“. Čitanje in študiranje tega lističa dá dela dovolj za ves ljubi dan.

Nedelja: Vsled šestdnevni bojov in naporov počivajo škarje in pero. Vse si nabira novih močij za bodoči teden, ki se razmotava po istem sporedu. (Dal capo al fine.)

Pogovor dveh Ljubljančanov.

- A. Ti, li veš, kaj bi bilo za Ljubljano posebno koristno?
 B. Hm, koristnega bilo bi marsikaj, a povej, kaj ti misliš.
 A. Jaz mislim, da bi bilo prav dobro, ko bi napravili kak „aquarium“. To bi bila zabava in pouk ob enem!
 B. Jaz pa mislim, da je to prav odvišno, kajti akvarij že imamo.
 A. Kje, za božjo voljo?
 B. Le dobro poglej vodo, ki se ti v kavarni in v krčmi prinaša na mizo. To ti je „aquarium“ non plus ultra! Vse kar mrgoli.

Svarilo.

Pri občinskih volitvah za okolico Celjsko se je pokazalo, kaki so naši nasprotniki, Nemci in nemčurji. Niti tega neso vedeli, da se vsako pooblastilo sme preklicati. Tem farizejem in pismoukom je najstarše pooblastilo najveljavniše.

Dr. Glantschnigg je menda res, odkar mu je petrolej vsakdanji kruh, nekoliko preveč tinte pil. Naj terja denarje nazaj, kat re je potrosil, ko je na Dunaji študiral „jus“ in hodil s korbico v roci kupovat krompir.

Ker vsi ti gospodje in kumi in očetje „Kmetkega prijatelja“ tako slabo zakone poznajo in tolmačijo, svetujemo, naj ne poučujejo s svojim neslanim pisanjem kmetških posestnikov, ki prav dobro vedo, kak pomen in kako veljavo ima vsako pooblastilo, marveč naj se lepo tiho zaprejo v svoje kamrice, ter naj čitajo prav pridno državljanski zakonik, zlasti one §. §., v katerih je govor v pooblastilih.

Ker so gospodje že stari, možjani že bolj otrpneli, ni veliko upanja, da bi na stare dni se kaj prida naučili. A nekaj koristi utegne to učenje vendar le imeti.

Ti pa slovenski kmet in razumnik slovenski, ki si se pri teh volitvah prepričal, da gospodje, kakršni so dr. Necker-mann, dr. Schurbi, dr. Glantschnigg in vsi njih vinski bratje, niti zakonov o pooblastilih ne poznajo, premisli si dvakrat, predno jim izročiš svojo pravdno stvar.

Če so ti gospodje pri navadnih pooblastilih taki ignorantje, kaki bode še le pri bolj zaozljanej pravdi?

In dr. Glantschnigg, ki hoče poučevati, oziroma slepiti slovenskega kmeta, ne ve niti tega, kako dolgo je kako pooblastilo veljavno. Slep je nasproti jasnim besedam naših postav.

Kako slóve naroden pregovor?

„Če slepec slepca vodi, padeta oba v jamo.“

Ne pusti se tedaj voditi po slepcu dr. Glantschniggu! Naj gre prej še jedenkrat na Dunaj, da se kaj nauči!

V tretje gre rado.

Pri prvi besedi, pokojnemu dru. Bleiweis-u v spomin, prišel je slavnostni govornik dr. Tavčar v preiskavo.

Pri drugi veselici na Silvestrov večer bil je govor staremu letu v slovó — prepovedan.

Tretja veselica utegne biti Vodnikova, kaj pa tedaj? Kako že poje Vodnik?

- „Kdo rojen prihodnjih
 Bo meni verjel,
 Da v letih nerodnih“
 Favete linguis!

Drobnosti.

Bogataš Š. bival je s svojo priletno ženo na svojem posestvu na Bledu. Kar mu oboli soproga tako nevarno, da so zdravniki vsi brez razločka izrekli se, da se je v kratkem na-dejati najhujšega. Bolečine bile so hude in uboga žena je večkrat glasno vzdihovala in ječala ter izražala strah pred smrtjo.

Da bi jo malo potolažil, rekel jej je soprog nekega dne: „Nič se ne boj, Fanika, če tudi umrješ, saj te ne bomo na Bledu pokopali, te bomo že v Ljubljano peljali!“

* * *

Dobrovoljček X. dobil je rudeč nos, tako impertinentno rudeč, da so ga vsi nekako od strani gledali. Dovtipen prijatelj reče mu nekega dne:

„Veš kaj, ti bi s svojim bakrom že lahko šel k kotlarju!“
 A X. mu hitro odvrne: „Kaj še? Sem že bil pri kotlarju, a rekel je: Kdor misli, da je to baker, tisti je osel!“

Narodnjak T. bil je nemški vzgojen. Pozneje učil se je pridno slovenščine, naučil se je marsikaj, govoril je precej gladko, a vendar mu Nemec še vedno sedi na tilniku. Nemška vzgoja se maščuje, in pri tej in pri onej priliki kažejo se nedostatki. Zadnjič hoteč si je rezati nohte, reče svojemu sinu:

„Janko, daj mi nož da si bom svoje žreblje po-rezal!“

Električna razstava

na Dunaji bila je velekrasna, dopala je vsacemu, kdor jo je videl, utisnila se je nepozabno v spomin. A ker ima vsaka luč svojo senco, se tudi električne luči ne more goditi boljše.

Pri vsej električne razsvetljavi opazuje se jako temna pika in ta je primankljaj v znesku 60.000 gold.

Pa primankljaj, deficit, je dandanes v modi. Našega finančnega ministra niti rudečica ne obhaja, kadar razlaga, da nam primanjkuje borih 38 milijonov.

Če utrpé državne blagajnice 38 milijonov, se bode tudi za električni deficit v znesku 60.000 gold. našla kaka zaplata.

In tako se smemo tudi mi Slovenci tolažiti zaradi deficita „Matice Slovenske“ in „Čitalnice Ljubljanske“. Deficit je pač v modi. Deficit! to je samo jedna beseda in „beseda ni konj“, kakor pravi pregovor.

* * *

V novej palači za državni zbor na Dunaji je tako slaba akustika, da če človek še tako ušesa nateza, vendar nekaterega poslanca prav nič ne čuje.

Uhodi so prenizki, zato se morajo poslanci pripogibati in klanjati. Čudno je pri tem, da poslancev vsled tega klanjanja nikdar hrbet ne boli, pač pa nas.

* * *

Ker so Ormožki nemškutarji tako ljuti na gosp. župnika Sporna, bi se smelo zaključevati, da imajo v glavi, kakor rekajo Nemci: **Einen Sporn zu viel!**

Strije batjuška: Sladka in laska se jej slobodno, a vzeti je ne sme, sicer ga bodem jaz potipal.

Špas za 10 kr.

Muzikalno naznanilo.

Slovanske tance
od Anton Dvořaka

svira umetelnik Ed. Taaf-fe.

Najnovejši Ljubljanski kvartet.

Stotnik: Zakaj mi ne salutiraš:
Prostak: Prošim, jaz imam povelje, da pozdravljam samo višje od mene.

„Pepe, ali imaš za šestico drobiža?“
„Imam.“
„Bodi tedaj tako dober in posodi mi 5 kr. za viržinko.“

Naši inserati.

Za vse slabosti otrok je najboljša in nepresegljivo zdravilo

dra. Rose brezovi balzam.

Učinek popolnem gotov in hiter.

Nobenih kurjih oces več!

Nikarte prezreti!

Vabilo na naročbo.

Ker se nam je posrečilo pridobiti par sodelavcev in nam bode možno, redno izdavat list, nastopil bode **Škrat** o novem letu svoj drugi tečaj. Cena ostane, kakor do sedaj.

Najboljši pripomoček

proti gologlavosti.

Za vse leto 3 gld. — kr.
za pol leta 1 " 50 "
za četrto leta — " 80 "

Prosimo rodoljube, da nas blagovoljno podpirajo.

Upravništvo „Škrata“.

Izhaja 10. in 25. dan vsacega meseca. Cena za vse leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 50 kr., za četrto leta 80 kr. Posamične številke po 15 krajev, pri upravnistvu v „Narodni Tiskarni“, kateremu naj se pošiljajo naročnine, reklamacije in inserati. Slednji računijo se po dogovoru.